

ФРАЗЕОЛОГІЯ ТВОРІВ ГЕРАСИМА СМОТРИЦЬКОГО

Полемічна література посідає важливе місце у вирішенні багатьох питань, пов'язаних із вивченням різних аспектів функціонування і розвитку української мови. Виникла вона як відповідь на явне бажання польських релігійних діячів змінити віросповідання українців і білорусів із православ'я на католицизм. Для мовознавців вагомість цього явища визначається насамперед збагаченням жанрів і стилів, відповідно, оновленням репертуару образів та засобів їх змалювання.

Одним із фундаторів полемічного жанру в Україні був Герасим Смотрицький – автор творів „Ключъ црства небесного, и нашеє християнское дховное власти нерешимыи оузелъ”, „Календаръ римскии новыи”, в которомъ кн³ Бенедиктъ Гербестъ оу кни^жце своєи новотвореной во Львов[□] в листе до читател[□] чинить питанье такое” та багатьох інших, написаних тогочасною українською літературно-писемною мовою. Лінгвістичні особливості цих текстів уже були предметом дослідження [6]. Метою нашої розвідки є аналіз фразеологічного багатства полемічних трактатів та інших творів письменника (у попередній статті ми проаналізували фразеологізми з компонентом *око*, які Г. Смотрицький використав у своїх творах [3]).

Досліджувані тексти демонструють використання полемістом значної кількості різних за структурою та значенням фразеологічних одиниць. Одразу звертає на себе увагу той факт, що Герасим Смотрицький на фразеологічному рівні значно виходить за межі тодішнього сприйняття віри: він не обмежується типовими для релігійного тексту фразеологізмами тематичних груп „страждання”, „смерть”, „покара” та ін., а використовує потенціал народнорозмовної мови, у якій, крім власних, продовжували також функціонувати „опрацьовані” варіанти загальновідомих релігійних фразеологізмів – зі зміненою семантикою (внаслідок метафоризації, розщеплення чи синкретизації), структурою (внаслідок деформації вихідного словосполучення чи речення зі збереженням семантики). Основою багатьох фразеологізмів в аналізованих творах є соматична лексика.

У невеликій за обсягом присвяті Олександрові Костянтиновичу задля досягнення панегіричного ефекту письменник уміло використовує фразеологізми. Так, усемогутність князя допомагає передати фразеологічна одиниця *под ноги покорити*: *Высоколетающие птицы, глубокоплавающие рыбы, быстро скачущие зв[□]ри, и все иное по⁰ ноги ему есть покорено* (Присвята, с. 5). Мотиваційна основа ФО прозора:

перенесений зі світу тварин у людське середовище фінал сутички, бійки, коли переможець на знак звитяги ставив ногу на груди переможеному. Загалом же в нашому випадку спостерігаємо ще й семантичну тавтологію: дієслівна форма *покорено* реалізує таке ж значення, що й компонент *под ноги* – „перемогти когось” ↔ „бути переможеним”. Фразеологізм із таким значенням відомий здавна, що засвідчують писемні пам’ятки старослов’янської мови – *подъ носъ* □ *подъложити* (СС, 383). У пам’ятках староукраїнської мови був уживаний варіант *поhamy toptali* (ССУМ, II, 56). Семантична структура фразеологізму в напрямку до сучасності у зв’язку з розвитком переносного значення зазнала відповідних змін: „Словник української мови” реєструє його з двома значеннями – *топтати (підтоптати) під ноги* – „перемагати”; „ганьбити” (СУМ, V, с. 439); „Фразеологічний словник української мови” – з трьома – *топтати (підтоптувати) / підтоптати під ноги (під ногами)* – „перемагати”; „не рахуватися з ким-, чим-небудь, ганьблячи, зневажаючи когось, щось”; „не зважати на щось, втрачати інтерес до чогось” (ФСУМ, с. 890).

Інші контексти демонструють використання Герасимом Смотрицьким фразеологізмів із соматичним компонентом для номінації суб’єктів та виконуваних ними дій: *К тому не толко му^жчизны, але и^з б^ллы^х голо^в н^окоторыє хот^ѣтъ в^ѣдати гл^убокостѣ писма таємницы догматъ цр^кквны^х которымъ призови^тша бы кудѣл^ѣ з веретеномъ, ани^жли тоє што писано перомъ. к тому лихи тыє змієобра^зныє шпа^нци, которым ни^ии еввы во^нно нахил^ѣють оухо. показывают имъ сли^чныє в поста^вкахъ и словка^х ябл^ука* (Присвята, с. 8). Ілюстративний матеріал засвідчує використання для називання жінки загалом активно вживаного в українській мові XVI – першої половини XVII ст. фразеологізму *біла голова*, що підтверджують дані історичних словників (СУМ 16–17, 6, с. 253; ГСБМ, VII, с. 35; Тимч., ІСУЯ, с. 171, с. 548; Тимч., Матер., I, с. 80, с. 179). Контекст дозволяє виокремити імпліцитно присутню семантику „значення в суспільстві” – прерогативою чоловічої статі було обіймати всі посади та займатися всіма суспільними справами, жінкам же відводилося місце домогосподарки. До того ж, такий „розподіл” був мотивований і інтелектуальною нерівністю, що прочитуємо в наведеному реченні. Фразеологізм *біла голова* „жінка” не функціонує в сучасній українській мові, а його вихід на периферію фразеологічної підсистеми може слугувати додатковим підтвердженням „звичаєвої” гіпотези походження ФО – носити на голові білі хустки чи покривала.

Фразеологізм *нахилити вухо* „уважно слухати когось, щось” Герасим Смотрицький уживає для застереження українців від нещирих намірів католиків, у словах яких полеміст убачає тільки обіцянки та

підступ, слухаючи й повіривши в які, людина зрікається своєї віри. І хоч це стосується обох статей, проте в контексті письменник акцентує увагу тільки на жіночій. Незважаючи на наявність у людини, окрім вух, інших органів сприймання інформації, автор віддає перевагу саме цьому фразеологізму, оскільки розуміє значення словесних методів на початковому етапі переконання людини.

Прикметно, що фразеологічні одиниці на позначення спостережливості, мотивованої звичайною цікавістю, поповнили фразеологічний фонд нової української мови та продовжують функціонувати нині. Лексико- і фразеографічні праці кодифікують ФО з двома значеннями: **наставляти (нащупувати, нащурювати) / наставити (нащупити, нащурити) вуха (вуха)** 1. Напружено, уважно прислухатися до чогось // З напруженою увагою, з великим інтересом готуватися до слухання чого-небудь. 2. Звертати увагу, зважати на щонебудь, ураховувати щось, звертатись до чогось (СУ 1.05).

Цікавить Герасима Смотрицького позиція українців щодо зміни віри. Церковно-релігійний діяч глибоко переконаний, що в такій ситуації не можна бути пасивними спостерігачами того, що відбувається. Люди мають знати всі подробиці подій і відстоювати власну віру. Це яскраво засвідчує використаний письменником фразеологізм *мимо пускати* „ніяким чином не реагувати на кого-, що-небудь”, в якому відчутний заклик полеміста не залишатися осторонь подій: *Вы не в□дати чи та^к на тоє до^{го} с□ розмышл□ете если призовити а^{бо} н□ть, чи та^к тоє згола мимо себе пущаете* (Передмова, с. 11). Привертає увагу наявність у структурі фразеологізму факультативного компонента – зворотного займенника *себе*, вживання якого, очевидно, мотивоване тим, що Г. Смотрицький акцентував увагу на людині загалом, тобто на всіх органах сприймання, оскільки передбачав можливість застосування різних – як вербальних, так і невербальних – шляхів впливу на українця.

Фразеологізм успадковано новою українською мовою. Проте спостерігаємо заміну прислівникового компонента прийменниково-іменниковим, який указував тільки на один спосіб отримання інформації: **пропускати (пускати) / пропустити (пустити) повз вуха (мимо вух, повз слух і т. ін.) що**. Не реагувати на те, що говорять (СУ 1.05).

Використовує Герасим Смотрицький як вагомий аргумент своїх переконань і біблійну фразеологію: *Чл□къ б□дний оубоги^и который ω^м працы рукъ своих и в пот□ лица мусить ясти хл□бъ свой. и с тоє^{эс} працы и поту муси^м досы^м чинити и давати пн□у што ему розкажу^м* (Календар, с. 33). На його біблійне походження та метафоричне уживання – реалізацію значення „добувати щось тяжкою працею, з великими труднощами” вже у Святому Письмі (Буття 3.19) неодноразово вказували

мовознавці [2, с. 466]. Фразеологізм у такому компонентному складі засвідчено в пам'ятках киеворуського періоду: *в(ъ) пот□ лица* (СДРЯ, IV, с. 411). Його подальше функціонування, як це демонструє наведений контекст та дані „Історичного словника білоруської мови”, позначено стійкістю будови та семантичної структури (ГСБМ, XVII, с. 81). Фразеологізм успадкований новою українською мовою. У сучасних східнослов'янських мовах він продовжує вживатися зі значенням „докладаючи всіх зусиль; напружено, самовіддано” та відповідними лексико-фонетичними змінами: укр. *в поті чола* (ФСУМ, с. 682); білор. *у поце твару* (ЕСФ, с. 138).

В аналізованих текстах спостерігаємо явне домінування мінімальних фразеологізмів, зокрема з компонентом-соматизмом. Більшість із них реалізують метрично-ступеньовану семантику. Давність та мотивацію утворення фразеологізмів з лексемами *ніс, вухо, коліно, голова, око, мізинець* та ін. В. М. Мокієнко пояснює так: „Немає, власне кажучи, будь-якої „випнутої” частини тіла, яка б не використовувалася нашими предками для такого вимірювання” [5, с. 116]. Саме тому видається логічним звернення Герасима Смотрицького до стилістичного потенціалу таких мовних одиниць. Пор. влучне використання фразеологізму *подъ носомъ* „дуже близько” для репрезентації метаморфоз людської поведінки у прийнятті віри, коли не може бути мови навіть про формальний бік цієї процедури: *А злаща ихъ недели б□лоє, где и чорному мусело быти **подъ носомъ** б□ло* (Календар, с. 38). „Живучість” цієї стійкої мовної одиниці ілюструє сучасна українська мова, в якій аналізований фразеологізм продовжує активно функціонувати: **під (перед) [самим] носом**. 1. Поруч з ким-небудь, дуже близько від когось. 2. тільки **під носом**, зі сл. говорити, мимрити і под. Тихо, незрозуміло (ФСУМ, с. 552; СУ 1.05).

Крім фразеологізмів з компонентом *око*, активністю у творах Герасима Смотрицького відзначається мінімальний фразеологізм *без мала*: *В чомъ на^с же неви^нныхъ оукор□ють възгоржають и ненавид□ть. и б^э мала не слүшнеѣ бы тоє покрывл^немъ на^звати, ани^с ли поправленемъ* (Календар, с. 35); *Без мала не на тоє пошло до второго имене придавши, триста, шесть дес□ть единъ* (Календар, с. 38); *А господского великого и пресветлого праздника без мала не за тую неформенную процесію ω^т ступили, и с костела выкинули* (Календар, с. 44); *Также и наши начальници православное в□ры добре с□ размысливши, а^ч не без великого жалю мус□ли то вчинити, за што ихъ и насъ мен□ть ω^т щепенцами в чомъ без мала не своимъ титуломъ, иныхъ по^описуютъ* (Календар, с. 46). Мінімалізм фразеологічної одиниці змушує дослідників говорити про її давність та високий ступінь абстракції. Використання у

структурі фразеологізму скам'янілої форми родового відмінка питомого субстантива *маль* (ЕСУМ, III, с. 371) засвідчує процеси утворення групи прислівників відіменникового походження. „Кількісна” ж семантика субстантива визначила подальшу його функцію – прийменниково-відмінкова конструкція слугувала для репрезентації міри і ступеня субстантивного, ад'єктивного, нумеративного чи вербативного компонента речення. П. І. Білоусенко так коментує фразеологізацію конструкцій такого типу: „Розвиток прийменниково-відмінкових конструкцій наштовхувався на „дефіцит” іменників з певним (потрібним) значенням. Поштовх же до внутрішнього (сміслового) програмування висловлення у формі згаданих конструкцій дає, треба думати, наявність у мові певної семантичної ідеї, яка міститься не обов'язково в іменнику. Це спричиняє появу в мовленні субстантивів, що мають спеціалізовану функцію: виступати в постприйменниковій позиції обставинних прийменниково-відмінкових конструкцій» [1, с. 292]. Однак сполучення *без мала* не зазнало остаточної лексикалізації, продовжуючи вживатися як самостійна одиниця з повною семантикою. Натомість маємо утворення слова *безмаль*, яке реалізувало це ж значення. Також потрібно враховувати відприкметниковий прислівник *мало*, який, проте, як свідчать дані лексикографічних праць, тільки у сполученні зі службовими словами міг реалізувати семантику міри і ступеня (Грінч., II, с. 401; СУМ, IV, с. 608).

Найдавніші писемні пам'ятки засвідчують уживання конструкції *без мала* як стійкої (Срезн., II, с. 108). У „Словнику української мови XVI – першої половини XVII ст.” кодифіковано вживання похідних варіантів колишньої прийменниково-відмінкової конструкції – *безмала* (СУМ 16–17, 2, с. 45–46) та *безмаль* (СУМ 16–17, 2, с. 46). Є. Тимченко реєструє лексему *безмаль* (Тимч., ІСУЯ, с. 72; Тимч., Матер., I, с. 48). Функціонував аналізований мінімальний фразеологізм і в тогочасній білоруській мові (ГСБМ, I, с. 264). Новою українською мовою успадкований тільки прислівник *безмаль* „трохи менше; майже” (Грінч., I, с. 42; СУМ, I, с. 134). Аналізована одиниця поповнила фразеологічний фонд російської мови, в якій сьогодні вживаються два її морфологічні варіанти – членний *без малого* та нечленний *без мала* (з ремаркою *просторіч.*) (ФССРЛЯ, I, с. 40).

Не оминає Герасим Смотрицький проблем моралі українців, основною з яких на той час він уважав убереження свого народу від покатоличення. Для надання вагомості своєму тексту письменник використовує біблійний сюжет про Люципера, якого Бог покарав за намагання зрівнятися з Ним. У контексті чітко прочитується порівняння католиків із Люципером: *Же тежъ первый англѣль подънесишъ в*

гордость а хотѣчи ровень быти вышнему. зверженъ естъ зо всимъ почтомъ з высокости (Календар, с. 46). Полеміст у структурі фразеологізму використав питомий іменник *гордость* (ЕСУМ, I, с. 564), що ніс у собі додаткову сему „своє”, оскільки в XVI–XVII ст. на позначення гордості починає активно вживатися полонізм *ниха*. Як засвідчують дані Картотеки та писемні пам’ятки, слово *ниха* також увійшло до складу стійких сполучень: *Але гды змежи наши(х) хр(с)тіанъ оберет кого на якій оурѣ або яко колвек повышен(н)е будет напред ѿ бѣѣ забудет ... и вда(ст)сѣ на ныху, лакомство... сребролюбство* (б. м. н., XVI ст. УЄ № 29519, с. 59 // Картотека); ... *въ ныху ся неростропне подносимо, и такъ ся непристойно хвалимо* (Зиз., Повчання, с. 56); *Аггль: ... любыль еси тоєи в ныху подносил с того, ижъ во всюких частяхъ свѣта того во всѣхъ націюхъ мѣль дворянъ и слугъ много и урядниковъ* (Чорна, 1629 (сп. XVIII ст.), Діалог о смерті // ИОРЯИС 1912 / VII–1–270 // Картотека); *И теперь кто естъ богатый, маеть много злота, сребра, грошей, шат, маетностей, и длѣ того богатства в(ѣ) ныху по(д)носитъсѣ* (Галят., Ключ, с. 114); *Кто естъ кролемъ, царем, кнѣземъ, гетманомъ, воєводою албо иншимъ монархою и потентатом на свѣтѣ и для тоєи прерогативы в(ѣ) ныху подносит(ѣ)сѣ, иншихъ людей нѣ за що мает(ѣ)* (Галят., Ключ, с. 114).

У „Словнику української мови XVI – першої половини XVII ст.” виокремлено як стійке словосполучення *в гордость впасти* „стати гордим, пихатим” та проілюстровано одним прикладом із творів І. Вишенського (СУМ 16–17, 7, с. 24). Із входженням у лексичну систему української мови іменника *ниха* фразеологізм із номеном *гордость* зменшує активність, а його подальше функціонування позначено поодинокими вживаннями: *Ангел, названный Люцѣферъ свѣтлый, тому позайзрѣль и поднеслѣ в(ѣ) гордость, не хотѣль Хвѣѣ яко члѣвѣковѣ кланѣтисѣ* (Галят., Боги, с. 393).

У сучасній українській мові значення „зневажливе ставлення до інших” реалізують неспрефіксовані чи спрефіксовані дієслова з коренями *горд-*, *пих-* – *гордиться / загордиться, пишатися / запишатися*, що, очевидно, можна вважати основною причиною виходу на периферію аналізованих фразеологічних одиниць.

Показовим в аспекті фразеології є наведений далі контекст, у якому Г. Смотрицький, уміло використовуючи стилістичний потенціал стійких одиниць, підкреслює справжню сутність чужої віри – обман, підступ, який швидко й непомітно спустошує людську духовність: *а вед же тоє знати гараздъ, и не естъ тайно хотѣ чому правду познати нѣ троха, же не идетъ имъ такъ о жидаы, якъ о правовѣрныхъ, розными а дивными штукамы, лавки подъставлѣючи, на которыхъ скоро бы хто усель,*

заразомъ бы с□ на сүши **охинулъ по уши** (Календар, с. 48). Аналізуючи фразеологізм *лавки подѣставляти*, Л. І. Коломієць наголошує на втраті ним первинного значення і набутті нового, метафоричного – „зробити тихцем неприємність кому-небудь, заподіяти прикрість” [4, с. 509]. Якщо фразеологічна одиниця *лавки подѣставляти* позначала спосіб дії, то вищий ступінь завданої шкоди реалізувало прийменниково-іменникове словосполучення *по уши*, що пояснювало дієслово *охинути* „поринути, забутись”. Новою українською мовою успадкований мінімальний фразеологізм *по вуха*, який розширив свою семантичну структуру: 1. Дуже сильно, надзвичайно. 2. чого. Дуже багато. 3. Повністю, зовсім (ФСУМ, с. 163).

Проаналізований матеріал засвідчує, що Герасим Смотрицький у своїх творах активно послуговувався фразеологічною скарбницею тогочасної української мови, доцільно вплітаючи фразеологізми у мову текстів створюваного жанру. Твори демонструють відчутне домінування мінімальних фразеологізмів, які відзначаються давністю походження, ергономічністю і водночас експресивністю. Більшість із використаних полемістом фразеологізмів успадкувала нова українська мова.

Умовні скорочення

Галят., Боги – Галятовський І. Боги поганскіи / Галятовський І. Ключ розуміння / І. Галятовський; підг. до вид. І. П. Чепіги. – К. : Наукова думка, 1985. – С. 388–410.

Галят., Ключ – Галятовський І. Ключ розуміння / І. Галятовський; підг. до вид. І. П. Чепіги. – К. : Наукова думка, 1985. – С. 53–211.

ГСБМ – Гістарычны слоўнік беларускай мовы : в 40 вып. / АН Беларусі. Ін-т мовазнаўства; гал. рэд. А. І. Жураўскі; склад. Т. І. Блізнюк і інш. – Мінск : Навука і техника; Беларуская навука, 1982–2010. – Вып. 1–30.

ЕСФ – Лепешаў І. Я. Этымалагічны слоўнік фразеалагізмаў / І. Я. Лепешаў. – Мінск : Нар. асвета, 1981. – 160 с.

Зиз., Повчання – Поученіє Лаврентія Зизанія, сказанное при погребеніи княгини Софіи Чарторыйской // А. Крыловскій. Львовское Ставропигіальное братство: Опытъ церковно-историческаго изслѣдованія. Съ тремя рисунками. – Київ, 1904. – С. 53–64.

Календар – Смотрицький Г. Ключъ Царства Небеснаго / Г. Смотрицький; підгот. до вид. В. М. Мойсієнко, В. В. Німчук. – Житомир, 2005. – С. 29–50.

Картотека – Картотека Словника української мови XVI – першої половини XVII ст. Зберігається у відділі української мови Інституту українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України (м. Львів).

Ключ – Смотрицький Г. Ключъ Царства Небеснаго ... – С. 21–28.

Передмова – Смотрицький Г. Ключь Царства Небесного ... – С. 11–19.

Присвята – Смотрицький Г. Ключь Царства Небесного ... – С. 5–9.

СДРЯ – Словарь древнерусского языка (XI – XIV вв.): в 10 т. – М. : Русский язык, 1988–1991. – Т. 1–4.

Срезн. – Срезневский И. И. Материалы для словаря древнерусского языка / И. И. Срезневский. – СПб., 1895–1912. – Т. I–III.

СС – Старославянский словарь (по рукописям X–XI веков) / под ред. Р. М. Цейтлин, Р. Вечерки и Э. Благовой. – М. : Русский язык, 1994. – 842 с.

ССУМ – Словник староукраїнської мови XIV–XV ст. – К. : Наукова думка, 1978. – Т. I–II.

СУ 1.05 – Інтегрована лексикографічна система „Словники України”, версія 1.05 [Електронний ресурс] : В. А. Широков, О. Г. Рабулець, І. В. Шевченко, О. М. Костишин, К. М. Якименко. – [К.] : Довіра, 2005. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см. – Систем. вимоги: Microsoft Windows 2000/XP, Internet Explorer 5.0+. – Назва з контейнера.

СУМ – Словник української мови: в 11 т. / за ред. І. К. Білодіда. – К. : Наукова думка, 1970–1980. – Т. 1–11.

СУМ 16–17 – Словник української мови XVI – першої половини XVII ст. / НАНУ. Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 1994–2010. – Вип. 1–15.

Тимч., ІСУЯ – Історичний словник українського языка / за ред. Є. Тимченка. – Х. ; К., 1930–1932. – Т. 1, вип. 1–2. – 947 с.

Тимч., Матер. – Тимченко Є. Матеріали до словника писемної та книжної української мови XV–XVIII ст. : у 2 кн. / Німчук В. В. (відп. ред.) та ін. – К.; Нью-Йорк, 2002. – Кн. 1. – 512 с.; 2003. – Кн. 2. – 512 с.

ФССРЛЯ – Фразеологический словарь современного русского литературного языка: справочное издание : в 2 т. / под ред. проф. А. Н. Тихонова. – М. : Флинта : Наука, 2004. – Т. 1–2.

ФСУМ – Фразеологічний словник української мови / уклад.: В. М. Білоноженко та ін. – К. : Наукова думка, 1999. – 984 с.

Список використаної літератури

1. Білоусенко П. Про природу деяких мінімальних фразеологізмів в українській і російській мовах / П. Білоусенко. – Мовознавство : доп. та повідомл. IV Міжнар. конгр. українців / відп. ред. В. Німчук. – К. : Пульсари, 2002. – С. 291–295.

2. Бирих А. К. Словарь русской фразеологии. Историко-этимологический справочник / А. К. Бирих, В. М. Мокиенко, Л. И. Степанова. – СПб. : Фолио-Пресс, 1998. – 704 с.

3. Денисюк В. В. Виразальні можливості соматичних фразеологізмів у полемічному тексті / В. В. Денисюк // Писемні пам'ятки: сучасне прочитання / відп. ред. Г. Дидик-Меуш. – Львів: Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2011 (Серія „Історія мови”). – С. 122–128.

4. Коломієць Л. І. Народнорозмовна і книжна фразеологія / Л. І. Коломієць // Історія української мови. Лексика і фразеологія / ред. кол.: В. М. Русанівський (відп. ред.), В. Л. Карпова, В. В. Німчук, І. П. Чепіга. – К.: Наукова думка, 1983. – С. 508–522.

5. Мокиєнко В. М. Загадки русской фразеологии / В. М. Мокиєнко. – 2-е изд., перераб. – СПб.: Авалон; Азбука-классика, 2005. – 256 с.

6. Німчук В. В. Герасим Смотрицький та його „Ключь црства небесного” / В. В. Німчук, В. М. Мойсієнко // Смотрицький Г. Ключь Царства Небесного / підгот. до вид. В. М. Мойсієнко, В. В. Німчук. – Житомир, 2005. – С. 93–120.

Анотація

У статті проаналізовано особливості функціонування фразеологізмів у творах Герасима Смотрицького, зроблено висновок, що використані автором фразеологічні одиниці носять яскраво виражений книжний характер і мають своїм джерелом народнорозмовну мову.

Ключові слова: українська мова XVI ст., фразеологізм, семантична структура.

Аннотация

В статье проанализированы особенности функционирования фразеологизмов в произведениях Герасима Смотрицкого, сделан вывод, что использованные автором фразеологические единицы носят ярко выраженный книжный характер и имеют своим источником народный разговорный язык.

Ключевые слова: украинский язык XVI в., фразеологизм, семантическая структура.

Summary

The article analyzes the peculiarities of phraseology in the works of Gerasym Smotrytsky, concluded that the author used phraseological units are pronounced as a book character, and have their source in colloquial language.

Key words: ukrainian language 16th century, phraseological unit, semantic structure.